

22-5-2018

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Overleggroep Groningen 2.0
t.a.v. mw. ir. M. Kuijper
Tynaarlosestraat 62
9481AE Vries

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**
Directie Energie en Omgeving

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Datum **- 18 MEI 2018 -**
Betreft Burgerbrief van Overleggroep Groningen 2.0 uit Vries over bevordering
veiligheid in Groningen

Ons kenmerk
DGETM-EO / 18097755

Geachte Mw. Kuijper,

Met deze brief reageer ik op uw brief van 9 april 2018 over de injectie van stikstof
in het Groningen gasveld.

Uw overleggroep pleit voor het injecteren van stikstof in het Groningen gasveld.
Stikstofinjectie zou ervoor kunnen zorgen dat de druk op peil blijft, waardoor de
frequentie van aardbevingen per gewonnen (miljard) kuub gas verminderd zou
kunnen worden. Dit zou het veiligheidsrisico sneller verkleinen dan de optie om de
productie van het Groningen gasveld af te bouwen zoals vermeld in de brief van
de minister van EZK aan de Tweede Kamer van 29 maart 2018 (kamerstukken
33529, nr.457).

Dat stikstofinjectie de oplossing is voor het aardbevingsvraagstuk klinkt
veelbelovend, maar "there ain't no such thing as a free lunch", ofwel een gratis
lunch bestaat niet. Er zitten veel haken en ogen aan deze optie. Dat is onder meer
de reden dat het kabinet ervoor heeft gekozen om de optie vooralsnog niet mee te
nemen in de eerder aangehaalde brief van 29 maart 2018.

Wat mij betreft zijn een aantal van die haken en ogen:

1. Er ligt een rapport van TNO (TNO 2014 R11761) waaruit blijkt, dat de injectie
van stikstof ook een oorzaak zou kunnen zijn van aardbevingen.
2. Het kost veel tijd (en veel geld) om stikstof beschikbaar te krijgen voor
injectie in het Groningen gasveld. Het bouwen van nieuwe stikstoffabrieken
zal tenminste 5 jaar in beslag nemen. Als over 5 jaar gestart kan worden met
de injectie van stikstof dan zal het daarna nog een aantal jaren duren voordat
de druk gestabiliseerd is in het gehele veld (TNO schat grofweg in dat het 8
tot 10 jaar duurt). Pas na drukstabilisatie zal er, naar verwachting, een effect
zichtbaar zijn van de stikstofinjectie.
3. Aan de uitvoering van een injectietest, zoals uw overleggroep voorstelt, om
het effect van de injectie op het voorkomen van aardbevingen in kaart te
brengen, kleven meerdere bezwaren. Zo is het niet duidelijk hoe lang een
injectietest zou moeten duren om een goed beeld te krijgen van het effect
hiervan op de aardbevingen. Ook als er tijdens de injectietest een beving
plaatsvindt, is het niet duidelijk of de beving gerelateerd is aan de gaswinning
of aan de injectie. Het is evenmin duidelijk of zo'n injectietest kan

plaatsvinden met voldoende afstand tot breuklijnen (er zijn door NAM zo'n 1800 breuklijnen geïdentificeerd). Daarnaast is het onduidelijk hoe gewaakt kan worden dat drukverschillen over breuklijnen niet toenemen.

4. De modellen die het risico berekenen voor het Groningen gasveld bevatten nog veel onzekerheden en zijn op dit moment niet geschikt om inzicht te geven in het effect van stikstofinjectie op seismiciteit.

Kortom, stikstofinjectie is een interessante gedachte en zou kunnen leiden tot een grotere gasproductie uit het Groningen gasveld maar zou ook kunnen leiden tot meer aardbevingen. Daarnaast zal de implementatie lang duren (13-15 jaar) en is succes niet gegarandeerd. Echter, vanwege de potentiële voordelen van drukhandhaving voor de veiligheid van de Groningers hebben we aan het Expert Panel van het Kennisprogramma Effecten Mijnbouw (KEM) gevraagd om de mogelijkheden voor drukhandhaving (door bijvoorbeeld stikstofinjectie en/of CO₂-injectie) en de effecten daarvan nader te (laten) onderzoeken. Als de uitkomst van dit onderzoek gunstig uitvalt, zullen we in gesprek gaan met de omgeving (de Groningers) om te verkennen of er voor drukhandhaving in combinatie met gasproductie draagvlak aanwezig is.

Met vriendelijke groet,

de Minister van Economische Zaken en Klimaat,
voor deze:

Drs. J.M.C. Smallenbroek
Directeur Energie en Omgeving